

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สุนทรียศาสตร์ มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า สุนทรียะ แปลว่าดี งาม ศาสตร์ หมายถึง วิชาความรู้ สุนทรียศาสตร์จึงมีความหมายตามรากศัพท์คือเป็นวิชาที่ว่าด้วยความงาม ในความหมายของคำเดียวกันนี้นักปราชญ์ชาวเยอรมันชื่อนายอเล็กซานเดอร์ กือตทริบ โบรมการ์เท่น (Alexander Gottlieb Baumgarten) ได้เลือกคำในภาษากรีกมาใช้ คือคำว่า Aesthesis ซึ่งหมายถึงการรับรู้ตามความรู้สึก เป็นวิชาเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีแห่งความงามตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Aesthetics ส่วนในภาษาไทยใช้คำว่าสุนทรียศาสตร์ สุนทรียะ แปลว่า งาม ศาสตร์ แปลว่า วิชา สุนทรียศาสตร์จึงหมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความงาม รวมทั้งศิลปะทั่วไป ดังนั้น จึงถือว่าศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์หรือเมื่อกล่าวถึงสุนทรียศาสตร์เมื่อใดก็จะเกี่ยวข้องกับงานศิลปะ สุนทรียภาพคือความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งามและรู้สึกได้ ของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติและสิ่งที่เป็นงานศิลปะประสบการณ์ของคนเรานั้นมีหลายอย่างต่าง ๆ กัน แต่ว่าประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์นั้นแตกต่างออกไปจากประสบการณ์ทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ทางด้านสุนทรียศาสตร์คือประสบการณ์เกี่ยวกับความ มนุษย์ได้ศึกษาเรื่องความงามมากมายพอๆกับวัฒนธรรมของมนุษยชาติ และไม่เคยมียุคใดที่มนุษย์มีชีวิตอยู่โดยไม่พูดถึงเรื่องของความงาม ประจักษ์พยานที่แสดงถึงว่ามนุษย์ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องความงามมาแล้วนั้นก็คือศิลปวัตถุแบบต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้เพียรพยายามสร้างสรรค์กันขึ้นมานั่นเอง ผลงานเหล่านี้ก็เป็นผลงานจากประสบการณ์ทางสุนทรียะของมนุษย์นั่นเอง ดังนั้น สุนทรียศาสตร์ คือศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของความงาม หรือสุนทรียภาพ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2556)

ศิลปกรรมเป็นงานประเภททัศนศิลป์ (Visual art) เป็นความหมายที่มักจะหมายถึง เฉพาะงานประเภท จิตรกรรม(Painting) ประติมากรรม(Sculpture) และภาพพิมพ์ (Printmaking) ศิลปกรรม เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางสุนทรียะเฉพาะ ที่มีคุณภาพดี เป็นการกำหนดความหมาย "ศิลปกรรม" ให้แคบลงและเฉพาะมากขึ้น ศิลปะ (Art) มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะศิลปะมีส่วนช่วยเสริมสร้างจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น ทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกัน งานศิลปะทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจ ในขณะที่ เดียวกันก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างสติปัญญาด้วย ความรู้สึกทางด้านความงามนับว่าเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน โดยจะมีระดับความแตกต่างกันในการแสดงออกเท่านั้น การรับรู้คุณค่าความงามทางศิลปะ หมายถึง การรวบรวมมวลประสบการณ์จากการเห็นด้วยการสังเกตรูปแบบของวัตถุสิ่งของต่างๆ เพื่อให้เกิดความคิดที่จะนำไปถ่ายทอดรูปแบบบนพื้นระนาบผิวต่างๆ การรับรู้เป็นกระบวนการสืบเนื่องจากการสังเกต เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดในการเขียนภาพ และยังหมายถึง การมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะและพยายามทำความเข้าใจกับรูปทรงที่มองเห็นนั้นๆ เป็นอาการรู้สึกซึ่งกว่ากระบวนการใช้สายตาตามปกติธรรมดา รูปทรงที่มองเห็น คือ ภาพของผลงานศิลปกรรม อันเป็นผลที่ได้จากการจัดองค์ประกอบที่มองเห็นสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันแล้วเห็นได้ง่ายและเด่นชัดขึ้น สำหรับการรับรู้ความงามทางศิลปะของ

มนุษย์นั้นสามารถรับรู้ได้ทางสายตาจากการมองเห็น เรียกว่างานทัศนศิลป์ (Visual Art) แบ่งออกเป็น 1.วิจิตรศิลป์ ซึ่งประกอบด้วย จิตรกรรม (Painting), ประติมากรรม (Sculpture), สถาปัตยกรรม (Architecture), วรรณกรรม (Literature) และ คีตกรรม (Music) 2.ประยุกต์ศิลป์ ประกอบด้วย พาณิชยศิลป์ (Commercial Art), ทัศนศิลป์ (Decorative Art), อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) และ การออกแบบ (Design)

จันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรและสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย มีความสำคัญในระดับประเทศในทุกๆ ด้าน ด้านเศรษฐกิจ ที่เมืองจันทบุรีมีองค์ประกอบหลายอย่างที่ทำให้เศรษฐกิจดี โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีชื่อเสียง เช่น ชุมชนริมน้ำจันทบูร หาดเจ้าหลาว คุ้งวิมาน คุ้งกระเบน แหลมเสด็จ หาดแหลมสิงห์ น้ำตกพลิ้ว น้ำตกคลองนารายณ์ น้ำตกสอยดาว รอยพระพุทธบาทที่เขาคิชฌกูฏ เป็นต้น ชุมชนริมน้ำเริ่มต้นจากห้วงนสนุขาภิบาลคือ ย่านท่าหลวง ซึ่งในสมัย ร.5 (พ.ศ.2442) ได้จัดตั้งเมืองจันทบูรเป็นมณฑลจันทบูร ย่านท่าหลวงเป็นที่ตั้งของอำเภอท่าหลวง ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมาจากด่านเก็บเงินภาษีในสมัย ร.4 และบริเวณนี้เป็นศูนย์กลางการเดินทางและการพาณิชย์ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นศิลปะประกอบสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างได้เกือบตลอดถนน มีทั้งลวดลาย การแกะสลักแบบฝรั่งเศสแบบจีน แบบไทย และแบบผสมผสาน ซึ่งแต่ละบ้านจะออกแบบลวดลายแตกต่างกัน เช่น ระบายชายคา ไม้ฉลุแบบขนมปังขิง ช่องลมไม้ฉลุลายเถาดอกไม้ ราวระเบียงเหล็ก หล่อลวดลายสวยงาม ระบายชายคาด้วยสังกะสีฉลุลายไทยใหญ่ ลูกกรงหน้าต่างไม้ฉลุลายจีน เป็นต้น

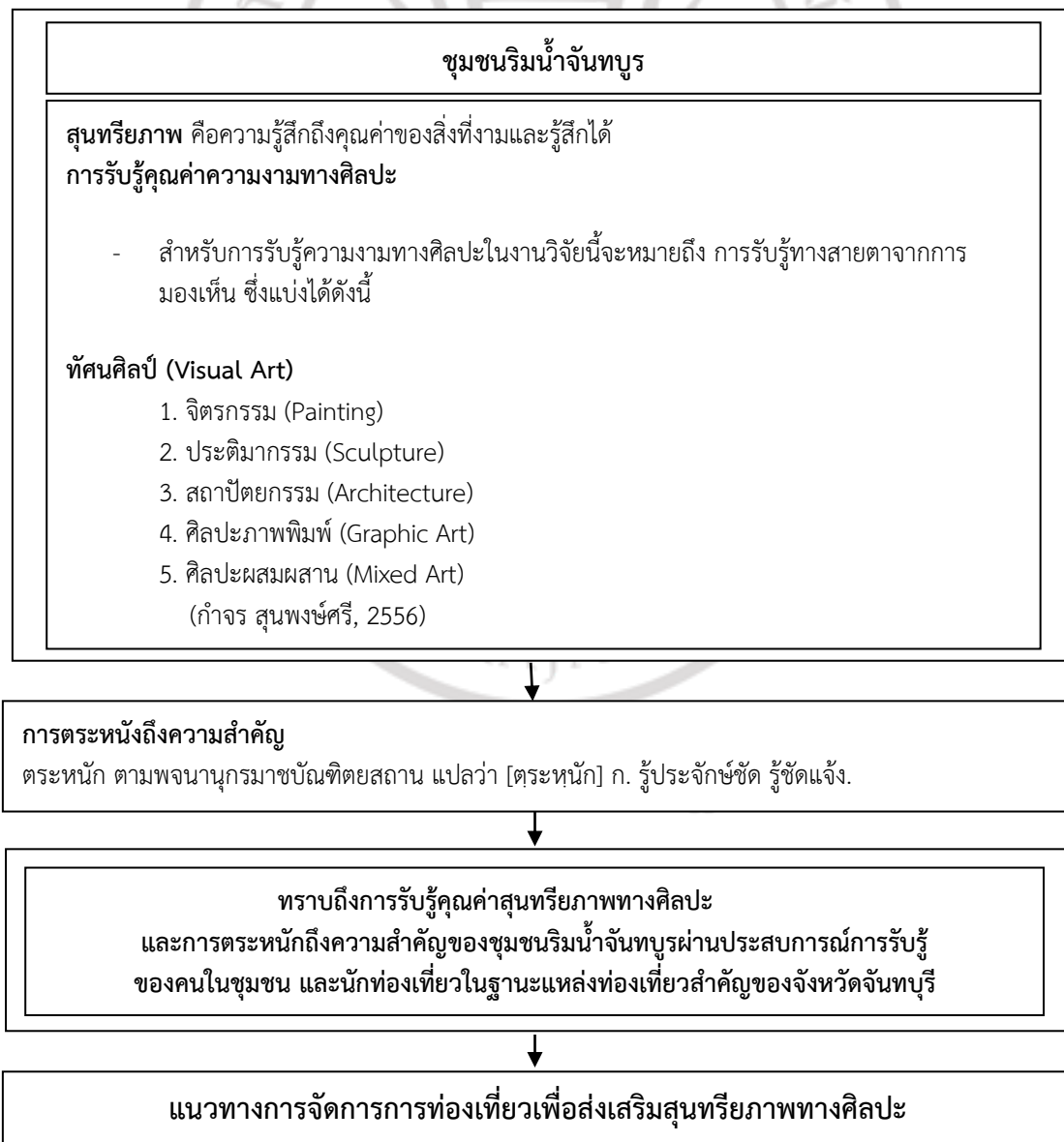
ดังจะเห็นได้ว่าย่านชุมชนริมน้ำจันทบูรล้วนมีศิลปวัตถุที่มีความงดงามจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายก่อให้เกิดรูปแบบศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยแสดงออกซึ่งสุนทรียภาพทางศิลปะได้อย่างชัดเจน การวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษารับรู้คุณค่าสุนทรียภาพทางศิลปะ และการตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนริมน้ำจันทบูรผ่านประสบการณ์การรับรู้ของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งจะทราบถึงจุดแข็งในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ในการเห็นคุณค่าความงามทางศิลปะได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป และเกิดการซาบซึ้งได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารับรู้คุณค่าสุนทรียภาพทางศิลปะ และการตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนริมน้ำจันทบูรผ่านประสบการณ์การรับรู้ของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ

กรอบแนวความคิดการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ประเภทปรัชญาประยุกต์ (Applied Philosophy) มีการนำหลักปรัชญาบริสุทธิ์ (Pure Philosophy) มาใช้บ้างในการสอบสวน (Inquiry) วิเคราะห์ (Analysis) และการวิจัย (Research) เกี่ยวกับปัญหาสุนทรียภาพทุกแง่มุมที่มาจากผลของแหล่งกำเนิด 2 แหล่งด้วยกัน คือ 1. สุนทรียภาพจากธรรมชาติ 2. สุนทรียภาพจากผลงานศิลปะทุกสาขา (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2556) และทฤษฎี การรับรู้คุณค่า ซึ่งเป็นการรับรู้ที่เกิดจากประสบการณ์สัมผัสหรือของจิต สร้างการเข้าใจเมื่อได้เห็น ได้ยิน เป็นการรับรู้โดยตรง ไม่ผ่านกระบวนการคิดในทางจิตวิทยาคือการรับรู้สิ่งเร้า เป็นการเกิดกระบวนการที่ทำให้เป็นระบบ เป็นทฤษฎีสัญชาวน (Theories of Perception) (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2556) ซึ่งการรับรู้ความงามทางศิลปะในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้การรับรู้ทางด้านคุณค่าทางความงาม และด้านคุณค่าทางเรื่องราว นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และสรุปเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่

- นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวย่านชุมชนริมน้ำจันทบูร
- ผู้ที่อาศัยและประกอบธุรกิจย่านชุมชนริมน้ำจันทบูร
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

ขอบเขตด้านสถานที่

- ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงความต้องการและและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรตามการรับรู้คุณค่าความงามทางศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจันทบุรี

2. ผลทางสังคม

2.1 ได้ทราบถึงการรับรู้คุณค่าสุนทรีย์ภาพทางศิลปะ และการตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนริมน้ำจันทบูรผ่านประสบการณ์การรับรู้ของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดจันทบุรี

3. ผลประโยชน์ทางวิชาการ

3.1 ได้ทราบแนวทางการจัดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการรับรู้คุณค่าความงามทางศิลปะ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี